

10.2 Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen liikelaitos

Liikelaitoksen yleistavoitteen toteutuminen

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut tukivat asiakasorganisaatioitaan onnistumaan oman perustetävän suorittamisessa tarjoamalla maukkaan ja terveellisen, ravitsemussuositusten mukaisen aterian sekä puhtaan ja viihtyisän toimintaympäristön. Liikelaitoksen palvelutuotanto on kustannustehokasta, kestävää ja kannattavaa sekä toiminta on asiakaslähtöisesti täsmällistä ja joustavaa.

Yleiskuvaus liikelaitoksen palveluista ja tarkoituksesta

Liikelaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa kunnan eri toimipaikkojen ja asiakasryhmien tarvitsemat ruoka-, puhtaus- ja tilapalvelut taloudellisesti sekä asiakkaan toiminta ja tarpeet huomioiden.

Ruokapalvelujen asiakkaista valtaosa on lapsia ja nuoria sekä heidän kanssaan työskentelevää kunnan henkilökuntaa. Päivittäin tarjotaan lähes 3500 annosta lounasta kunnan eri kouluissa ja päiväkodeissa. Ruoanvalmistuksessa suositaan suomalaista lihaa sekä muita kotimaisia elintarvikkeita. Lähellä tuotettuja elintarvikkeita löytyy ruokalistalta muun muassa perunan, juuresten, maidon ja leivän osalta. Ateriat tuotetaan kahdessa valmistuskeittiössä Tupoksen ja Liminganlahden kouluilla. Tehokas valmistusprosessi ja kustannustietoisuus takaavat sen, että tuotetut ruokapalvelut ovat laadukkaita, mutta edullisia. Ruokapalvelut tuotetaan liikelaitoksen omana työnä.

Puhtauspalvelujen siivottavat kohteet ovat kunnan omassa toiminnassa olevia kiinteistöjä. Siivottavaa pinta-alaa 26 eri kiinteistössä on noin 45 000 m². Puhtauspalvelujen tavoitteena on tuottaa palvelu taloudellisesti sekä huolehtia kiinteistön käyttäjille eri tilatyypin ja käyttöasteen mukainen puhtaustaso. Siistit ja puhtaat tilat luovat tilojen käyttäjille viihtyvyyttä, hygieenisyyttä sekä käyttöturvallisuutta. Laitoshuoltajat toimivat kiinteistöhuollon kanssa yhteistyössä huomioiden kiinteistön huolto- ja korjaustarpeita. Puhtauspalvelu tuotetaan omana palvelutuotantona.

Kunnan omistamien kiinteistöjen kerrosala on noin 56 000 m² ja tilavuus n. 275 000 m³. Kiinteistöpalveluiden kunnossapitoon kuuluvat kunnan omistamat rakennukset sekä osa kunnan vuokraamista kohteista. Kiinteistöt on jaettu kiinteistöhoitajien kesken vastuurakennuksiin. Kiinteistöhoitoon toimintaa ohjaa huoltokirjaohjelma, joka tehostaa kiinteistöjen suunnitelmallista kunnossapitoa. Lisäksi ohjelmassa tehdään kiinteistöjen palvelupyynnöt, jotka kiinteistöhoitajat reagoivat tarpeenmukaisesti. Kiinteistöpalveluiden tehtäviin kuuluu ruoankuljetus kouluille ja päiväkodeille. Kiinteistöhoito toteutetaan liikelaitoksen omana työnä.

Toimintaympäristöanalyysi

Limingan kunnan yhteistoimintaneuvottelut saatiin päätökseen vuoden 2024 aikana. Omistaja-asiakas odottaa myös liikelaitoksen palvelutuotannossa tehostamistoimenpiteitä kustannuskasvun hillitsemiseksi. Palvelutuotantoa arvioitiin kaikilla liikelaitoksen toiminta-alueilla. Ateriapalveluissa aloitettiin keittiöverkon suunnittelutyö, jonka tavoitteena on ruokatuotannon keskittäminen yhteen valmistuskeittiön malliin vuoden 2025 aikana. Toimintamalli mahdollistaa resurssien tehokkaamman

käytön ja kustannusten hallinnan pidemmällä aikavälillä. Kiinteistöpalveluissa muutokset näkyivät asiakkaan tekeminä toimintojen tiivistämisinä, tästä johtuen osasta vuokrauskohteista luovuttiin, sekä tehtiin omiin kiinteistöihin muutostöitä.

Palvelutuotantoon on lisätty robotiikan käyttöönottoa aktiivisesti sekä kiinteistöhoitoon että puhtauspalveluiden palvelualueilla. Robotiikan ja automatisoinnin avulla pyritään parantamaan toimintojen laatua ja tehokkuutta. Omistajan ojauksen mukaisesti liikelaitos palautti toimintakauden aikana puhtauspalveluiden ulkoistettuja kohteita takaisin omaan palvelutuotantoon.

Limingan kunnalle hyväksyttiin vuoden aikana ilmasto- ja ympäristöohjelma. Kestävän kehityksen edistäminen, sidosryhmien muuttuviin odotuksiin sekä tarpeisiin vastaaminen sekä vastuullisuuden liittyvät valinnat kuuluvat myös liikelaitoksen arkitoimintaan ohjelman mukaisesti. Limingan kunta kilpailutti sähköntoimittajan vuosille 2025-2027.

Käyttäjäasiakkaan rooli korostuu kiinteistöjen energiankulutuksessa. Yhteistyössä käyttäjien ja kiinteistöpalveluiden kanssa saadaan kiinteistöiden energiatehokkuutta ja kierrättämistä kehitettyä sekä parannettua. Ruokapalveluissa pyritään vähentämään ruokahävikkiä kokonaisvaltaisesti aterian elinkaaren aikana ruokalistan suunnittelusta valmiin ruoan tarjoiluun. Ruokahävikin vähentämisellä on merkittävä ympäristövaikutus. Ravitsemispalvelusektorin osuus koko elintarvikeketjun ruokahävikistä on noin 17 prosenttia. Hävikkiä syntyy eniten tarjoiluhävikistä eli ruoasta, joka ei tulekaan syödyksi.

Palveluiden järjestämisen ja keskeisten toimenpiteiden toteutuminen toimintavuoden 2024 aikana

Palvelujen järjestämissuunnitelma 2024

Palvelu	Arvio palvelutarpeesta	Oman tuotannon osuus	Ostopalvelut	Hankintatapa	Muutokset suunnitelma-kaudella
Ruokapalvelut Puhtauspalvelut	ennallaan	100%		2 valmistuskeittiötä	arviointi
Kiinteistöpalvelut	ennallaan	n. 95%	5%		Peruspesujen mahdollinen hankinta.
Virastomestari-palvelut	ennallaan	100%			Palvelun vakiinnuttaminen
	ennallaan	100%			

Toiminnan kehittämisen toteutuminen

Ruokapalvelut: Lapsia ja nuoria osallistettiin ruokalistan ja ruokapalveluiden toiminnan kehittämistyöhön kouluruokakyselyn, maisteluraadin ja ruokalatoimikuntien muodossa. Kouluruokakysely pidettiin huhtikuussa 2024, vastauksien pohjalta tehtiin kouluruokalistaan muutoksia tuomalla uusia ruokia ja tarjonta tapoja salaatin raaka-aineille. Ruokalatoimikunnan toiminta on vakiintunut Liminganlahden ja Tupoksen kouluilla. Ojanperän koululla ruokalatoimikunnan perustaminen siirtyi vuodelle 2025.

Ruokapalveluissa otettiin käyttöön hävikin mittaamista varten järjestelmä, jossa hävikkiä mitataan päivittäin kolmessa eri kategoriassa: keittiö-, tarjoilu- ja lautashävikkinä kaikissa ateriapalveluiden kohteissa. Mittauksen ja seuraamisen tarkoituksena saada tietoa muodostuneesta hävikistä ja tiedostaa toimenpiteitä sen vähentämiseksi. Kouluruokailussa hävikkiä muodostuu jokaisena toimintapäivänä 44g / ruokailija ja päiväkotiruokailussa 103g /ruokailija. Ruokahävikin kehitystä seurataan systemaattisesti ja samalla mietitään keinoja sen hallintaan.

Puhtauspalvelut: Linnukan koulun puhtauspalvelut palautettiin liikelaitoksen omaan tuotantoon vuoden alusta. Palvelutuotantoon rekrytoitiin neljä uutta työntekijää. Samalla tarkasteltiin robotiikan hyödyntämistä ja vakiinnutettiin sen käyttö osana puhtauspalveluiden tuottamisessa laadun parantamiseksi sekä henkilöstöresurssien vapauttamiseksi muihin työtehtäviin. Kohteissa, joissa on runsaasti tekstiililattioita, tarkasteltiin puhtaanapidon eri työvaiheita ja mietittiin keinoja, kuinka työ saadaan fyysisesti sekä kevennettyä ja ergonomisemmiksi. Tuloksena kohteisiin hankittiin tarvittavia apuvälineitä- ja koneita, muun muassa varsi-imureita.

Konekanta uusittiin ja täydennettiin hankkimalla tekstiililattioiden pesemisiin suunniteltu kone sekä korkeiden ikkunoiden pesuun soveltuva laite, jonka toimintaperiaate perustuu suodatettuun kemikaalittomaan puhtaaseen veteen. Laite on ympäristöystävällinen, sillä sen toiminnassa ei käytetä kemikaaleja, mikä pienentää ympäristön kemikaalikuormaa ja tukee kestävämpää toimintatapaa. Sen avulla voidaan huolehtia kiinteistön ulkopintojen puhtaanapidosta ja korkeiden ikkunoiden pesusta omana työnä ilman ulkopuolisten palveluntarjoajien tarvetta.

Kemikaaliton siivouksen pilotointi aloitettiin loppuvuodesta, tuloksia ja sen hyödyntämistä tarkastellaan vuoden 2025 aikana. Siivousta arvioidaan aistinvaraisesti ja pintapuhtausnäytteillä. Kiinteistöissä on siivoustyönmitoituksia tarkasteltu ja päivitetty. Mitoituksen pohjalta aluejakoja sekä työaikamuutoksia tarkennettiin. Henkilöstöä osallistettiin työalueiden ja -aikojen suunnittelutyössä. Kiinteistöiden peruspesut suoritettiin melkein kokonaan omana työnä, lukuun ottamatta kirjaston tekstiililattian syväpuhdistusta. Puhtauspalveluiden laatua seurattiin ja arvioitiin säännöllisillä yhteistyötapaamisilla, joihin osallistettiin tilaajia, käyttäjiä sekä palveluntuottaja.

Kiinteistöpalvelut: Kiinteistöjen tarkastuskierrokset pidettiin lähes jokaiseen kiinteistöön kevään 2024 aikana. Kierroksille osallistettiin kohteen käyttäjä, kiinteistöhoitaja ja kiinteistöpäällikkö. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan Hyvinvointialueelle vuokrattuihin kiinteistöihin osallistettiin alueen kiinteistömanageri. Kierroksilla käytiin läpi kiinteistöjen kunto sekä mahdolliset korjaustarpeet. Isoja korjaustarpeita ei kiinteistökiirroksilla havaittu. Säännöllisesti tehtäviä ilmanvaihtokanavien puhdistuksia ja säätötöitä tehtiin Tupoksen ja Liminganlahden kouluilla, Aapin päiväkodissa, Linnukka-hallilla sekä Tupoksen nuorisotalolla.

Energiankulutukseen kiinnitetään huomiota rakennusautomaatiojärjestelmien kautta. Kiinteistöjen sisälämpötilaa, ilmastointia ja energiankulutusta seurataan sekä tehtiin tarvittavia muutoksia, jotta energiankulutusta saatiin hieman vähennettyä. Kunnan omissa toimipisteissä kerätyn jätteen kierrätysaste oli 35,5 %. Sekajätettä kerättiin 146,087 tonnia, ja kierrätysjakeita yhteensä 80,509 tonnia. Kokonaisjättemäärä oli 226,596 tonnia.

Kiinteistöjen huoltokirjan käyttöä tehostetaan. Huoltokirjaa on päivitetty siten, että huoltokirjasta löytyy kaikki tarvittavat ja säännöllistä huoltoa tarvitsevat asiat merkittynä. Kaikki kiinteistönhoidon ylläpitotehtävät sekä säännölliset huollot kirjataan huoltokirjaan. Asiakkaita ohjataan tekemään palvelupyynnöt huoltokirjan kautta. Asiakkaiden huoltopyynnön tekemisen helpottamiseksi lisättiin QR-koodin käyttöönotto kaikkiin kiinteistöihin.

Talouden toteutuminen 2024

Tuloslaskelma (Ulk./Kesk.)	TP 2023	TA 2024	TOT 1-12/2024	TOT-TA € 2024	TOT% 2024	Muutos % 2023-2024
LIIVEVAIHTO	8 075 414	9 098 300	8 956 668	-141 632	98,4 %	10,9 %
TUET JA AVUSTUKSET KUNNALLA	6 838		2 651	2 651		-61,2 %
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	21 628		24 410	24 410		12,9 %
MATERIAALIT JA PALVELUT	-2 999 622	-2 895 220	-2 838 101	57 119	98,0 %	-5,4 %
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 085 652	-2 182 350	-2 177 534	4 816	99,8 %	4,4 %
PALVELUJEN OSTOT	-913 970	-712 870	-660 567	52 303	92,7 %	-27,7 %
HENKILÖSTÖKULUT	-1 761 495	-2 080 223	-1 947 947	132 277	93,6 %	10,6 %
PALKAT JA PALKKIOT	-1 455 642	-1 714 886	-1 625 622	89 264	94,8 %	11,7 %
HENKILÖSIVUKULUT	-305 852	-365 337	-322 324	43 013	88,2 %	5,4 %
ELÄKEKULUT	-277 518	-322 312	-311 288	11 024	96,6 %	12,2 %
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-54 545	-43 025	-34 188	8 837	79,5 %	-37,3 %
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	26 211		23 151	23 151		-11,7 %
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 629 907	-1 634 400	-1 680 420	-46 020	102,8 %	3,1 %
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-2 196 161	-2 449 300	-2 456 994	-7 694	100,3 %	11,9 %
LIKEYLIJÄÄMÄ (-) ALIJÄÄMÄ	-483 304	39 157	60 267	21 110	153,9 %	-112,5 %
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			992	992		
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN SATUN.ERIÄ	-483 304	39 157	61 259	22 102	156,4 %	-112,7 %
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	-483 304	39 157	61 259	22 102	156,4 %	-112,7 %
POISTOERON LIS (-) TAI VÄH (+)	439 868	439 000	439 868	868	100,2 %	
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-43 436	478 157	501 127	22 970	104,8 %	-1 253,7 %

Analyysi talouden toteutumisesta

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen liikelaitoksen liikevaihto toteutui talousarviota pienempänä. Liikelaitos hyvitti omistaja-asiakkaalle marras- ja joulukuun vuokra- sekä ateriapalvelumaksuja osittaisesti, koska suunnitellut palvelutuotannon toimintakulut toteutuivat talousarvioita alhaisimpina. Liikevaihtoa kertyi yhteensä 8,956 milj. euroa toteuman ollessa 98,4%.

Materiaalien ja palvelujen kokonaismenot alittuivat noin 57 t euroa talousarvioon nähden. Alitus johtui ostojen suunnitellusta kehittämisestä sekä tehdyistä tuotevalinnoista ja hävikin hallinnan tehostamisesta mittaamisen avulla. Henkilöstökulut muodostuivat 132 t euroa pienemmäksi toimintakaudella tehtyjen palvelun tuottamiseen tehtyjen muutosten sekä robotiikan lisäämisen ansiosta. Lisäksi virastomestaripalveluissa oli avoin tehtävä täyttämättä suurimman osan toimintakautta.

Liikelaitoksen tuotot kattoivat kauden tilikauden toteutuneet kulut ja liikeylijäämäksi muodostui + 61 259 euroa.

Liikelaitos on valtuustoon sitova tilikauden liikeylijäämän/-alijäämän osalta. Tilikauden ylijäämäksi muodostuu poistoeron lisäämisen (investointivarausten purkamisen) jälkeen + 501 127 euroa.

Liikelaitoksen keskeisten muutosten ja toimenpiteiden toteutuminen toimintavuoden 2024 aikana

Liikelaitoksen palvelutuotannon toimintaa arvioitiin ja käynnistettiin uudelleen organisoitumista yhteistoiminta neuvotteluiden pohjalta. Puhtauspalveluissa palautettiin omistajan ohjauksen mukaisesti ulkoistettuja kohteita omantuotantoon. Henkilöstöä rekrytoitiin palvelutuotannon järjestämiseen.

Kiinteistöpalveluiden palvelualueella kehitettiin omistaja-asiakkaan virastomestaripalveluita osalta ja tarkasteltiin kuljetuksien optimointia ruokapalveluiden kuljetuksissa. Ympäristövaikutusten vähentämisen painopisteinä ovat olleet ruokahävikin hallinta ja palvelutuotannon organisointi energiaa, raaka-aika-aineita ja kemikaaleja säästävällä tavalla. Ruokahävikin kehitystä seurataan systemaattisesti.

Liikelaitoksen strategisten tavoitteiden toteutuminen

Hyvinvoivat kuntalaiset

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2026	Toteutuminen 2024
Hyvinvointikertomuksen tavoitteiden toteuttaminen	Koululounaan ruokailevien % osuus kasvaa	Tilanne paranee kouluterveyskyselyssä 2024	Tilanne paranee kouluterveyskyselyssä 2026	Kouluterveyskysely toteutetaan, joka toinen vuosi. Seuraava toteutuminen vuonna 2025.

Talouden tasapaino ja johtaminen

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2026	Toteutuminen 2024
Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Liikeylijäämä	Liikeylijäämä toteutuu talousarvion mukaisesti	Liikeylijäämä toteutuu talousarvion mukaisesti	Liikeylijäämä toteutui talousarvion mukaisesti
	Palvelusopimusten ylläpitäminen	Sopimuksen mukainen palvelu		Sopimuksien loppuun saattaminen kesken / sopimusten mukainen palvelu toteutui
Palveluiden digitalisointi ja automatisointi	Sisäisen laskutuksen automatisointi	Toiminnan ohjausjärjestelmän hyödyntäminen	Palvelut ja prosessit on mahdollisimman pitkälle digitalisoitu ja automatisoitu	Palveluiden automatisointia suunnittelutyö käynnistetty järjestelmätoimittajien vertailulla.
Hyvinvoiva, osaava ja kehityshakuisen henkilöstö	Sairauspoissaolopäivät /työntekijä	Sairauspoissaolojen määrä < 15 pv/tt		14,3 päivää/ työntekijä.
	Keskimääräinen eläköitymisikä	> 64 vuotta		64,9 vuotta
	Henkilöstökysely	Henkilöstön työhyvinvointi paranee		Kysely toteutetaan vuonna 2025
Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen viestintä	Julkaisujen määrä eri kanavissa	Jokainen yksikkö viestii toiminnastaan vähintään 1 x / viikko		Ei toteutunut. Ruokalistajulkaisut 1/vko

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman toteutuminen

Liikelaitoksessa panostetaan suunnitelmallisesti henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Henkilöstöä kannustetaan osallistumaan tutkintoon johtaviin koulutuksiin osallistumalla esimerkiksi oppisopimuksella oman ammattialansa tutkinnon suorittamiseen. Henkilöstön kouluttaminen on edennyt koulutussuunnitelman mukaisesti. Liikelaitoksen kaikilla palvelualueilla suoritettiin työn ohella ammatillisia perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkintoja 7 tutkintoa.

Kesäkuussa pidettiin seutukoulutuspäivä yhteistyössä ympäristökuntien kanssa ateria- ja puhtauspalveluiden henkilöstölle. Koulutuspäivän aiheina olivat ammatillinen kehittyminen, työhyvinvointi ja työstä palautuminen. Esihenkilöiden osaamista on kehitetty johtamisen ja yritysjohtamisen erikois-

ammattitutkinnolla. Vuonna 2024 kaksi henkilöä valmistui ja kaksi aloitti tutkinnon suorittamisen alkuvuodesta. Lisäksi työntekijöille, että esihenkilöille oli tarjolla osaamisen kehittämistä kohdenneusti työtehtävien mukaan.

Vakituiselle henkilöstölle pidettiin kehityskeskustelut 100%:sti. Kehityskeskustelut pidettiin henkilöstölle henkilökohtaisina tai ryhmäkeskusteluina.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitoksessa työskentelee 55 työntekijää, joista vakinaisia oli 78,57%. Naisten osuus henkilöstöstä oli 79,3%. Keski-ikä oli 49 vuotta. Sairauspoissaoloja liikelaitoksessa oli 14,3 päivää/ työntekijä. Poissaolojen määrä laski vuoden 2023 (900 päivästä)783 päivään.

Johtokunnan esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Liikelaitosten johtokunta esittää, että tilikaudenylijäämä + 501 127 euroa siirretään taseen edellisten tilikausien yli- /alijäämätilille.